CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL JULIANE KOKOTT prezentate la 28 ianuarie 2010 [1]

I — Introducere

1. Această cerere de pronunțare a unei întrebări preliminare formulată de Hoge Raad der Nederlanden privește raportul dintre Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială [2], pe de o parte, și Convenția referitoare la contractul de transport internațional de mărfuri pe șosele din 19 mai 1956 (CMR) [3], pe de altă parte.

2. Articolul 71 din Regulamentul nr. 44/2001 permite aplicarea în continuare, în circumstanțe speciale, a unor convenții internaționale la care statele membre sunt parte și care reglementează, în anumite materii, competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor. Instanța de trimitere dorește clarificarea de către Curte a raportului dintre anumite dispoziții din CMR și din regulament. În acest sens, instanța de trimitere dorește să afle dacă interpretarea CMR intră în competența Curții și, după caz, cum trebuie interpretate dispozițiile articolului 31 din CMR care reglementează litispendența (*lis pendens*) și executarea hotărârilor pronunțate în străinătate.

II — Cadrul juridic [4]

A — *CMR*

3. CMR instituie norme speciale în domeniul contractelor de transport internațional de mărfuri pe șosele și conține atât dispoziții de drept material, cât și norme procedurale. Aceasta a fost deja recunoscută drept

1 — Limba originală: germana.

2 — JO L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74, în versiunea aplicabilă în speță, modificată ultima dată prin Regulamentul (CE) nr. 1791/2006 al Consiliului din 20 noiembrie 2006, JO L 363, p. 1, Ediție specială, 01/vol. 7, p. 15.

3 — Versiunile engleză și franceză sunt versiunile autentice ale CMR (publicate în *Recueil des traités des Nations unies* 1961, nr. 5742, p. 190).

4 — Întrucât, prin intrarea în vigoare la 1 decembrie 2009 a Tratatului de la Lisabona, Tratatul CE a fost înlocuit cu TUE și cu TFUE, dispozițiile la care vom face trimitere în cuprinsul acestor concluzii vor purta numerotarea din tratatele în vigoare, cu excepția cazului în care dispozițiile aplicabile se regăsesc și în Tratatul CE. În cazul în care se citează din jurisprudența Curții cu privire la dispozițiile anterioare, prezumăm că jurisprudența se aplică și noilor dispoziții, cu excepția cazului în care nu au fost modificate în mod semnificativ. În sfârșit, vom utiliza denumirile existente în noile tratate (în special Uniune în loc de Comunitate).

convenție specială în sensul Convenției de la Bruxelles din 1968 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială [5], reglementare care a precedat articolul 71 din Regulamentul nr. 44/2001, din moment ce aceasta era încă în vigoare [6]. Între timp, aceasta a fost ratificată de toate statele membre.

4. Articolul 31 din CMR prevede următoarele:

„1. Pentru toate litigiile decurgând din transporturile supuse prezentei convenții, reclamantul poate să sesizeze, în afara organelor de jurisdicție ale țărilor contractante, desemnate de comun acord de către părți, organele de jurisdicție din țara pe teritoriul căreia:

a) se află reședința obișnuită a pârâtului, sediul său principal sau sucursala ori agenția prin intermediul căreia contractul de transport a fost încheiat sau

b) este situat locul preluării mărfurilor sau cel prevăzut pentru eliberarea mărfurilor și nu poate sesiza decât aceste organe de jurisdicție.

2. Dacă în cazul unui litigiu din cele arătate la paragraful 1 din prezentul articol este în curs de judecată o acțiune la un organ de jurisdicție competent potrivit prevederilor acestui paragraf sau dacă într-un asemenea litigiu s-a pronunțat o hotărâre de către un astfel de organ de jurisdicție, nu mai poate fi introdusă o nouă acțiune pentru aceeași cauză între aceleași părți, cu excepția cazului în care hotărârea organului de jurisdicție la care a fost introdusă prima acțiune nu este susceptibilă de a fi executată în țara în care este introdusă noua acțiune.

3. Dacă într-un litigiu prevăzut în paragraful 1 din prezentul articol o hotărâre dată de un organ de jurisdicție al unei țări contractante a devenit executorie în această țară, ea devine de asemenea executorie în fiecare dintre celelalte țări contractante, imediat după îndeplinirea formalităților prevăzute în acest scop în țara interesată. Aceste formalități nu pot duce la o revizuire a cauzei.

4. Dispozițiile paragrafului 3 din prezentul articol se aplică hotărârilor pronunțate contradictoriu, celor pronunțate în lipsă și tranzacțiilor judiciare, dar nu se aplică hotărârilor judecătorești care sunt cu execuție provizorie, nici hotărârilor prin care se acordă, în afara cheltuielilor de judecată, daune interese împotriva unui reclamant ca urmare a respingerii totale sau parțiale a acțiunii sale.

[…]”

5 — JO 1972, L 299, p. 32; versiunea consolidată JO 1998, C 27, p. 1.

6 — A se vedea lista cuprinsă în Raportul referitor la Convenția privind competența judiciară și la executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, denumit Raportul Jenard (JO 1979, C 59, p. 1, 60).

5. Articolul 47 din CMR reglementează competența judiciară în ceea ce privește interpretarea convenției:

„Orice litigiu între două sau mai multe părți contractante privind interpretarea sau aplicarea prezentei convenții, pe care părțile nu au putut să-l reglementeze prin tratative sau prin alt mijloc, va putea fi adus, la cererea oricăreia dintre părțile contractante interesate, înaintea Curții Internaționale de Justiție, pentru a fi soluționat de aceasta."

B — *Dreptul Uniunii Europene*

6. Articolul 351 primul și al doilea paragraf din TFUE (fostul articol 307 CE) prevede următoarele:

„Dispozițiile tratatelor nu aduc atingere drepturilor și obligațiilor care rezultă din convențiile încheiate până la 1 ianuarie 1958 sau, pentru statele membre aderente, înainte de data aderării acestora, între unul sau mai multe state membre pe de o parte și unul sau mai multe state terțe pe de altă parte.

În măsura în care aceste convenții nu sunt compatibile cu tratatele, statul sau statele membre în cauză recurg la toate mijloacele corespunzătoare pentru a elimina incompatibilitățile constatate. La nevoie, statele membre își acordă reciproc sprijin în vederea atingerii acestui scop și adoptă, dacă este cazul, o poziție comună."

7. Considerentele (16), (17) și (25) din Regulamentul nr. 44/2001 prevăd:

„(16) Încrederea reciprocă în administrarea justiției la nivel comunitar justifică recunoașterea de plin drept a hotărârilor pronunțate într-un stat membru fără să fie necesară, cu excepția contestațiilor, recurgerea la o altă procedură.

(17) În virtutea aceluiași principiu al încrederii reciproce, procedura în temeiul căreia o hotărâre pronunțată într-un stat membru devine executorie în alt stat membru trebuie să fie eficientă și rapidă. În acest sens, hotărârea de încuviințare a executării unei hotărâri trebuie să fie făcută practic automat în urma unor verificări pur formale ale documentelor furnizate, fără ca instanța să aibă posibilitatea de a invoca din oficiu unul dintre motivele de neexecutare prevăzute în prezentul regulament.

[…]

(25) Respectarea angajamentelor internaționale pe care statele membre și le-au asumat impune ca prezentul regulament să nu aducă atingere convențiilor la care statele membre sunt parte și care reglementează anumite materii.”

8. Articolul 27 din Regulamentul nr. 44/2001 prevede următoarele norme de litispendență aplicabile în cazul în care acțiuni având același obiect și aceeași cauză se află pe rolul unor instanțe din mai multe state membre (*lis pendens*):

„(1) În cazul în care cereri având același obiect și aceeași cauză sunt introduse între aceleași părți înaintea unor instanțe din state membre diferite, instanța sesizată ulterior suspendă din oficiu acțiunea până în momentul în care se stabilește competența primei instanțe sesizate.

(2) Dacă se stabilește competența primei instanțe sesizate, instanța sesizată ulterior își declină competența în favoarea acesteia.”

9. Articolul 34 din Regulamentul nr. 44/2001 prevede următoarele cauze de nerecunoaștere a unei hotărâri pronunțate în străinătate:

„O hotărâre nu este recunoscută

1. dacă recunoașterea este vădit contrară ordinii publice a statului membru solicitat;

[…]

3. dacă aceasta este ireconciliabilă cu o hotărâre pronunțată într-un litigiu între aceleași părți în statul membru solicitat;

[…]”

10. Articolul 35 din Regulamentul nr. 44/2001 adaugă alte motive de refuz, prevăzând la alineatul (3):

„Fără a aduce atingere dispozițiilor alineatului (1), competența instanței din statul membru de origine nu poate fi revizuită. Criteriul ordinii publice prevăzut la articolul 34 punctul 1 nu poate fi aplicat normelor în materie de competență."

11. Articolul 45 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001 prevede că atunci când se introduce o acțiune împotriva hotărârii privind cererea de încuviințare a executării în temeiul articolelor 43 și 44, sunt aplicabile motivele de refuz menționate anterior.

12. Articolul 71 reglementează raportul dintre Regulamentul nr. 44/2001 și alte convenții ale statelor membre după cum urmează:

„(1) Prezentul regulament nu aduce atingere convențiilor la care statele membre sunt parte și care reglementează competența, recunoașterea sau executarea hotărârilor în anumite chestiuni speciale.

(2) Pentru o interpretare unitară, alineatul (1) se aplică în modul următor:

(a) prezentul regulament nu împiedică o instanță dintr-un stat membru care este parte la o convenție privind o materie specială să-și întemeieze competența pe convenția în cauză, chiar și atunci când pârâtul are domiciliul într-un alt stat membru care nu este parte la convenția respectivă. Instanța sesizată aplică, în orice caz, articolul 26 din prezentul regulament […]

(b) hotărârile pronunțate într-un stat membru de către o instanță care își întemeiază competența pe o convenție referitoare la o anumită materie sunt recunoscute și executate în celelalte state membre în conformitate cu prezentul regulament.

În cazul în care o convenție referitoare la o anumită materie, la care sunt părți atât statul membru de origine, cât și statul membru solicitat, stipulează condiții de recunoaștere sau executare a hotărârilor, se aplică aceste condiții. În orice caz, pot fi aplicate dispozițiile din prezentul regulament privind procedura de recunoaștere și executare a hotărârilor."

III — Situația de fapt și întrebările preliminare

13. În aprilie 2001, Siemens Nederland N.V. (denumită în continuare „Siemens") și TNT Express Nederland B.V. (denumită în continuare „TNT") au încheiat un contract de transport de mărfuri în valoare de 103 540 DM și cu o greutate de 12 kg din orașul Zoetermeer din Țările de Jos la Unterschleißheim în Germania, unde acestea nu au ajuns. Potrivit constatărilor instanței de trimitere, acestui contract îi sunt aplicabile dispozițiile CMR.

14. La 6 mai 2002, TNT a introdus o acține la Rechtbank Rotterdam pentru a se constata că răspunderea sa față de AXA Versicherung AG (denumită în continuare „AXA"), societatea de asigurări a Siemens, nu poate depăși plafonul maxim prevăzut la articolul 23 din CMR (respectiv 8,33 drepturi speciale de tragere pe fiecare kilogram de mărfuri [echivalentul a 8,98 EUR]). Acțiunea a fost respinsă prin hotărârea din 4 mai 2005 împotriva căreia TNT a formulat recurs la Gerechtshof te 's-Gravenhage.

15. La rândul său, AXA a introdus la 20 august 2004 la Landgericht München I o acțiune în despăgubiri împotriva TNT, întemeiată pe prejudiciul suferit de clienta sa ca urmare a pierderii mărfurilor.

16. În acest proces, TNT a invocat excepția de litispendență în temeiul articolului 31 alineatul 2 din CMR. Cu toate acestea, Landgericht München I s-a declarat competentă întrucât, potrivit jurisprudenței Bundesgerichtshofs din Germania (denumită în continuare „BGH"), acțiunea în constatarea inexistenței unui drept formulată de TNT și acțiunea având ca obiect obligația de a face introdusă de AXA nu ar avea „aceeași cauză" în sensul articolului 31 alineatul 2 din CMR și a obligat TNT la plata despăgubirilor prin hotărârile din 4 aprilie și din 7 septembrie 2006.

17. La 6 martie 2007, AXA a solicitat Rechtbank Utrecht să declare executorii în Țările de Jos hotărârile pronunțate de Landgericht München I, cerere admisă printr-o hotărâre privind măsurile provizorii din 28 martie 2007. Acțiunea formulată de TNT în temeiul articolului 43 din Regulamentul nr. 44/2001 împotriva acestei hotărâri a rămas fără succes.

18. TNT a sesizat ulterior Hoge Raad cu un recurs în casație. În susținerea recursului, aceasta a invocat faptul că articolul 31 din CMR derogă de la dispozițiile articolului 35 alineatul (3) din Regulamentul nr. 44/2001, care interzic posibilitatea de verificare a competenței. În momentul în care TNT a declarat recurs, Gerechtshof te 's-Gravenhage nu se pronunțase încă asupra acțiunii formulate de TNT împotriva hotărârii prin care Rechtbank Rotterdam respinsese acțiunea în constatarea inexistenței unui drept.

19. În acest context, Hoge Raad a hotărât să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 71 alineatul (2) litera (b) al doilea paragraf din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că

(i) dispozițiile din Regulamentul nr. 44/2001 referitoare la recunoașterea și executarea hotărârilor nu prevalează în raport cu dispozițiile corelative dintr-o convenție specială decât în cazul în care dispozițiile corelative prevăd aplicarea exclusivă a convenției sau,

(ii) în cazul în care condițiile privind recunoașterea și executarea hotărârilor prevăzute de convenția specială și cele prevăzute de Regulamentul nr. 44/2001 sunt aplicabile concomitent, condițiile prevăzute de convenția specială trebuie aplicate în orice situație, în timp ce condițiile prevăzute de Regulamentul nr. 44/2001 rămân inaplicabile chiar și în cazul în care dispozițiile convenției speciale nu prevăd aplicarea exclusivă a convenției în raport cu alte dispoziții internaționale privind recunoașterea și executarea hotărârilor?

2) În vederea prevenirii unor decizii divergente în situația menționată la prima întrebare în cazul unor dispoziții care coexistă, Curtea de Justiție este competentă să interpreteze – în mod imperativ pentru instanțele din statele membre – Convenția referitoare la contractul de transport internațional de mărfuri pe șosele (CMR), semnată la Geneva la 19 mai 1956, în măsura în care este invocat domeniul reglementat la articolul 31 din această convenție?

3) În cazul unui răspuns afirmativ la a doua întrebare, precum și la punctul (i) de la prima întrebare, normele referitoare la recunoașterea și la executarea hotărârilor prevăzute la articolul 31 alineatele 3 și 4 din CMR trebuie interpretate în sensul că nu prevăd aplicarea exclusivă a convenției și că dau posibilitatea aplicării altor reglementări internaționale privind executarea hotărârilor, precum Regulamentul nr. 44/2001, care permit recunoașterea sau executarea hotărârilor?

În cazul unui răspuns afirmativ la punctul (ii) de la prima întrebare, precum și la a doua întrebare, Hoge Raad adresează trei întrebări suplimentare în vederea examinării în continuare a recursului:

4) Articolul 31 alineatele 3 și 4 din CMR permit instanței din statul solicitat, sesizată cu o cerere de declarare a unei decizii ca fiind executorie, să se pronunțe cu privire la competența internațională a instanței din statul de origine privind soluționarea litigiului?

5) Articolul 71 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că, în cazul în care normele privind litispendența prevăzute de Convenția CMR și de Regulamentul nr. 44/2001 sunt concomitent aplicabile, norma privind litispendența prevăzută de Convenția CMR are prioritate față de norma privind litispendența prevăzută de Regulamentul nr. 44/2001?

6) În speță, acțiunea în constatare introdusă în Țările de Jos și acțiunea în despăgubiri introdusă în Germania au «aceeași cauză», în sensul articolului 31 alineatul 2 din CMR?"

20. În procedura în fața Curții au prezentat observații TNT, guvernele olandez, ceh și german, precum și Comisia Europeană.

IV — Apreciere juridică

A — *Observație preliminară*

21. În cazul unui prejudiciu sau al unei pierderi în legătură cu transportul, ambele părți pot introduce acțiune: pe de o parte, titularul dreptului de dispoziție (respectiv expeditorul sau destinatarul) poate introduce o acțiune în despăgubiri și, pe de altă parte, transportatorul poate introduce o acțiune în constatarea inexistenței răspunderii pentru prejudiciu sau cel mult în constatarea existenței unei răspunderi limitate la o valoare maximă (așa-numita acțiune în constatarea inexistenței unui drept).

22. Normele în materie de despăgubiri sunt interpretate diferit de instanțele statelor care sunt parte la CMR. Derogarea de la limitarea răspunderii pentru prejudicii prevăzută la articolul 29 din CMR în funcție de gradul de vinovăție în producerea prejudiciului este interpretată în mod restrictiv de unele instanțe și extensiv de alte instanțe [7]. Aceasta poate determina o competiție între părți pentru sesizarea instanței a cărei interpretare este mai favorabilă fiecăreia dintre acestea [8]. Consecința este că se ajunge frecvent să fie sesizate în paralel instanțe din state diferite.

23. Într-adevăr, articolul 31 alineatul 2 din CMR prevede că, în principiu, nu mai poate fi introdusă o nouă acțiune atunci când este pendinte un litigiu „pentru aceeași cauză între aceleași părți" (norma de litispendență).

7 — A se vedea prezentarea realizată de H. Jesser-Huß, *Münchener Kommentar zum Handelsgesetzbuch*, ediția a doua, München, 2009, articolul 29 din CMR, punctele 8-13.

8 — A se vedea concluziile prezentate de avocatul general Strikwerda de pe lângă Hoge Raad din Țările de Jos la 5 septembrie 2008 în acțiunea principală, p. 4, punctul 9 și referirile ulterioare.

Întrucât nu există un consens între instanțele statelor semnatare ale convenției cu privire la interpretarea normei de litispendență, nu este exclusă formularea de acțiuni în paralel [9].

24. Instanțele din unele state semnatare ale CMR, inclusiv cele germane, interpretează noțiunea „pentru aceeași cauză" în mod restrictiv. În opinia acestora, acțiunile reciproce sus-menționate nu privesc „aceeași cauză" deoarece una are ca obiect o constatare (a inexistenței unui drept), pe când cealaltă are ca obiect obținerea unei prestații. Protecției juridică urmărită prin acțiunea în despăgubiri depășește obiectul acțiunii în constatare, astfel încât între aceste acțiuni nu există identitate de obiect. Așadar, situația de litispendență a unei acțiuni în constatarea inexistenței unui drept nu exclude posibilitatea de a introduce o acțiune în obținerea unei prestații [10].

25. În consecință, Landgericht München I s-a declarat competentă să soluționeze acțiunea în despăgubiri introdusă de AXA, deși acțiunea în constatarea inexistenței unui drept formulată de TNT era deja pendinte în Țările de Jos.

26. În schimb, Hoge Raad consideră, precum instanțele din alte state semnatare [11], că o acțiune în constatare declaratorie are prioritate, potrivit articolului 31 alineatul 2 din CMR, față de o acțiune în obținerea unei prestații introdusă ulterior. În susținerea interpretării, instanțele fac trimitere în special la jurisprudența Curții consacrată litispendenței în legătură cu articolul 21 din Convenția de la Bruxelles [12].

27. Totuși, acțiunea principală în speță este deja într-o fază avansată. Nu se mai pune problema competenței instanței sesizate de a soluționa acțiunea în despăgubiri în pofida faptului că partea adversă inițiase deja o acțiune în constatarea inexistenței unui drept în fața instanțelor din alt stat membru, întrucât Landgericht München I a pronunțat deja o hotărâre executorie. Instanțele olandeze trebuie să stabilească singure dacă respectiva hotărâre poate fi recunoscută și executată în Țările de Jos. Una dintre problemele-cheie din această cauză este aceea dacă în acest context competența instanței inițiale mai poate fi controlată.

9 — A se vedea prezentarea realizată de J. Haubold, CMR und europäisches Zivilverfahrensrecht – Klarstellungen zu internationaler Zuständigkeit und Rechtshängigkeit, *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts – IPRax* 2006, 224, 227 și notele 24 și 25.

10 — BGH, Hotărârea din 20 noiembrie 2003 I ZR 102/02 și I ZR 294/02, care pot fi consultate pe site-ul http://www.bundesgerichshof.de/

11 — A se vedea, de exemplu, Oberster Gerichsthof din Austria (OGH), hotărârea din 17 februarie 2006 (10 Ob 147/05 y) și Court of Appeal of England and Wales (Regatul Unit), hotărârea din 23 ianuarie 2001, Andrea Merzario Ltd Internationale Spedition Leitner Gesellschaft GmbH [(2001) EWCA civ. 61, punctele 80-98 și 103-109].

12 — A se vedea Hotărârea din 8 decembrie 1987, Gubisch Maschinenfabrik (144/86, Rec., p. 4861, punctele 14-19), și Hotărârea din 6 decembrie 1994, Tatry (C-406/92, Rec., p. I-5439, punctele 37-45).

28. Articolul 45 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001 coroborat cu articolul 35 alineatul (3) din același regulament interzice condiționarea recunoașterii și executării hotărârii instanței din statul membru de origine de verificarea în prealabil a competenței acesteia. De altfel, chiar dacă instanța de executare ar considera că instanța care a pronunțat hotărârea și-a declarat în mod eronat competența, acest lucru nu ar putea constitui, conform Regulamentului nr. 44/2001, un motiv de respingere a cererii de încuviințare a executării hotărârii. Este necesar să se clarifice dacă articolul 31 din CMR exclude posibilitatea unei astfel de verificări a competenței în acest stadiu al procedurii.

29. În consecință, pentru executarea în Țările de Jos a hotărârii pronunțate de Landgericht München I, este necesar să se stabilească modul în care domeniul de aplicare al CMR se delimitează de cel al Regulamentului nr. 44/2001. Instanța sesizată cu cererea de încuviințare a executării hotărârii ar avea dreptul să verifice competența instanței care a pronunțat hotărârea de executat numai în cazul în care dispozițiile CMR ar avea prioritate față de dispozițiile Regulamentului privind recunoașterea și executarea hotărârilor.

B — *Cu privire la prima întrebare preliminară*

30. Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere ridică problema interpretării articolului 71 din Regulamentul nr. 44/2001 în legătură cu raportul dintre acest regulament și convențiile la care statele membre sunt parte și care reglementează competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în anumite materii (denumite în continuare „convenții speciale"). Aceasta ar dori, în esență, să afle dacă, pentru a se aplica cu prioritate dispozițiile unei convenții speciale, articolul 71 impune ca dispozițiile convenției să prevadă aplicarea exclusivă a acesteia.

31. Înainte de a răspunde la această întrebare, trebuie să remarcăm mai multe aspecte generale privind sensul articolului 71 din Regulamentul nr. 44/2001.

32. Astfel cum avocatul general Tesauro a constatat deja în mod corect în cauza Tatry în legătură cu dispoziția anterioară care figura la articolul 57 din Convenția de la Bruxelles, aceasta constituia o normă specială care viza coordonarea dintre Convenția de la Bruxelles, înlocuită prin Regulamentul nr. 44/2001, pe de o parte, și convențiile existente la care statele membre sunt parte și care reglementează competența judiciară, recunoașterea sau executarea hotărârilor în materii speciale, pe de altă parte [13].

33. Articolul 71 din Regulamentul nr. 44/2001 face posibilă aplicarea acestor convenții speciale la care statele membre sunt parte prin faptul că restrânge, în anumite condiții, domeniul de aplicare al regulamentului.

13 — Concluziile prezentate la 13 iulie 1994 în Hotărârea Tatry (citată la nota de subsol 12, punctul 8).

34. Astfel cum a explicat Curtea în Hotărârea Tatry, scopul acestei excepții este acela de a asigura respectarea normelor prevăzute în convenții speciale privind competența judiciară, precum și recunoașterea și executarea hotărârilor, pentru că normele respective au fost instituite ținând cont de particularitățile materiilor pe care le reglementează [14]. Mai mult, după cum rezultă din considerentul (25) al Regulamentului nr. 44/2001, articolul 71 trebuie să permită statelor membre să își respecte angajamentele internaționale asumate.

35. Totuși, această restrângere a domeniului de aplicare al Regulamentului nr. 44/2001 creează o anumită tensiune în ceea ce privește caracterul obligatoriu al dreptului Uniunii și supremația acestuia în raport cu dreptul național, inclusiv cu convențiile încheiate de statele membre. Pentru a se ține cont de domeniul de aplicare al regulamentului, acesta trebuie să se aplice întotdeauna dacă aplicarea sa nu contravine aplicării unei convenții speciale. Restrângerile aduse domeniului său de aplicare sunt de strictă interpretare și se impun doar în măsura în care sunt necesare pentru a se respecta o convenție specială.

36. Aceasta are două consecințe:

— Articolul 71 din regulament conferă supremație normelor de drept internațional numai selectiv pentru materiile reglementate printr-o convenție specială [15]. Atunci când această problemă nu este reglementată sau nu este complet reglementată prin convenție, se aplică dispozițiile regulamentului, după caz, cu titlu complementar.

— Dispozițiile regulamentului rămân aplicabile atunci când un aspect este reglementat de o convenție, dar dispozițiile convenției respective nu prevăd aplicarea exclusivă a acesteia, ci o aplicare subsidiară în raport cu alte regimuri sau facultativă [16]. Dimpotrivă, aceste dispoziții pot fi aplicate în locul dispozițiilor unei convenții speciale.

37. Aceste principii se reflectă în dispozițiile articolului 71 alineatul (2) din regulament, care, într-o anumită măsură, sunt dispoziții

14 — Hotărârea Curții Tatry (citată la nota de subsol 12, punctul 24), referitoare la articolul 57 din Convenția de la Bruxelles. Această concluzie este aplicabilă și în cazul articolului 71 din Regulamentul nr. 44/2001, al cărui text este practic identic întrucât, potrivit considerentului (19) al regulamentului, este necesară asigurarea continuității interpretării Convenției și a regulamentului [a se vedea de asemenea Hotărârea din 23 aprilie 2009, Draka NK Cables și alții (C-167/08, Rep., p. I-3477, punctul 20), și Hotărârea din 10 septembrie 2009, German Graphics (C-292/08, Rep., p. I-8421, punctul 27)].

15 — A se vedea în acest sens Hotărârea Tatry (citată la nota de subsol 12, punctul 25).

16 — Astfel, articolul 23 din Convenția de la Haga din 2 octombrie 1973 privind recunoașterea și executarea hotărârilor legate de obligațiile de întreținere față de copii (convenție care poate fi consultată pe site-ul www.hcch.net.) prevede că convenția nu se opune aplicării normelor de recunoaștere și de executare enunțate în cadrul altor instrumente.

de aplicare sau de concretizare a alineatului (1) al acestui articol [17].

38. Din articolul 71 alineatul (2) litera (b) primul paragraf din Regulamentul nr. 44/2001 rezultă că dispozițiile privind recunoașterea și executarea hotărârilor trebuie aplicate atunci când instanța care a pronunțat hotărârea în discuție și-a întemeiat competența pe o convenție specială. Într-adevăr, o convenție care cuprinde dispoziții privind competența judiciară se aplică în această privință în locul dispozițiilor din capitolul II din Regulamentul nr. 44/2001. Totuși, aceasta nu înseamnă că aplicarea regulamentului este suprimată în totalitate și că, prin urmare, problemele pe care convenția nu le reglementează (în special recunoașterea și executarea hotărârilor) ar putea fi soluționate pe baza dreptului național. Dimpotrivă, dispozițiile regulamentului privind recunoașterea și executarea hotărârilor rămân aplicabile fără a se aduce atingere dispozițiilor articolului 71 alineatul (2) litera (b) al doilea paragraf.

39. Articolul 71 alineatul (2) litera (b) al doilea paragraf are o semnificație deosebită în speță. Potrivit primei teze a acestui paragraf, în cazul în care o convenție referitoare la o anumită materie, la care sunt părți atât statul membru de origine, cât și statul membru solicitat, stipulează condiții de recunoaștere sau de executare a hotărârilor, se aplică aceste condiții. Rezultă *per a contrario* că regulamentul poate fi invocat în măsura în care o astfel de convenție nu reglementează această problemă sau o reglementează incomplet.

40. Într-adevăr, din modul de redactare a acestei dispoziții nu rezultă clar dacă normele prevăzute de convenție trebuie aplicate în mod exclusiv. Cu toate acestea, întrucât restrângerea domeniului de aplicare al regulamentului trebuie interpretată restrictiv, ar fi contrar obiectivelor sale ca normele pe care le prevede să rămână inaplicabile și în situații în care convenția specială nu impune în mod obligatoriu acest lucru în scopul de a menține caracterul exclusiv al aplicării propriilor norme [18].

41. O astfel de interpretare strictă a articolului 71 din Regulamentul nr. 44/2001 privind recunoașterea și executarea hotărârilor [19] este susținută și de principiul *favor executionis* care stă la baza regulamentului. Astfel cum Curtea a subliniat deja în Hotărârea Tatry, Convenția de la Bruxelles are ca obiectiv „consolidarea și [...] facilitarea recunoașterii hotărârilor pentru a asigura executarea acestora” [20].

17 — A se vedea punctul 8 din Concluziile avocatului general Tesauro prezentate în cauza Tatry (citată la nota de subsol 12).

18 — Cu privire la acest subiect, a se vedea, de exemplu, Acte Rhénan, care figurează în raportul lui P. Schlosser cu privire la Convenția privind aderarea Regatului Danemarcei, a Irlandei și a Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (JO 1979, C 59, p. 71 și 79, punctul 243).

19 — A se vedea considerentele (16) și (17) ale expunerii de motive a regulamentului.

20 — Hotărârea Tatry (citată la nota de subsol 12, punctul 25).

42. Atunci când convenția aplicabilă nu impune ca o hotărâre pronunțată în străinătate să se execute numai dacă sunt respectate condițiile pe care ea însăși le instituie, ci permite aplicarea alternativă a altor dispoziții, aplicarea normelor care favorizează executarea respectă principiul *favor executionis*.

43. În particular, comparativ cu convențiile internaționale, adesea executarea este mult simplificată de prevederile Regulamentului nr. 44/2001. Dată fiind încrederea reciprocă pe care se întemeiază cooperarea strânsă dintre instanțele statelor membre, regulamentul instituie de regulă condiții mai puțin stricte pentru recunoașterea și executarea hotărârilor decât instrumentele internaționale. O dovadă în acest sens este faptul că, de exemplu, articolul 35 alineatul (3) din regulament nu permite verificarea competenței instanțelor din statul de origine.

44. Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare astfel:

Articolul 71 alineatul (2) litera (b) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că dispozițiile din regulament referitoare la recunoașterea și executarea hotărârilor pronunțate de o instanță din alt stat membru nu prevalează în raport cu dispozițiile corelative dintr-o convenție specială la care sunt parte statul de origine și statul solicitat, în cazul în care dispozițiile corelative prevăd aplicarea exhaustivă și exclusivă a convenției de o manieră care împiedică aplicarea regulamentului.

C — *Cu privire la a doua întrebare preliminară*

45. Prin intermediul celei de a doua întrebări, Hoge Raad solicită să se stabilească dacă interpretarea CMR intră în competența Curții. O analiză mai profundă a acestei probleme relevă două aspecte.

46. Pe de o parte, trebuie să se stabilească dacă, în cadrul aplicării articolului 71 alineatul (2) litera (b) al doilea paragraf din regulament, Curtea poate examina CMR pentru a determina domeniul de aplicare al regulamentului.

47. Pe de altă parte, prin această întrebare, Hoge Raad ridică o problemă mai largă, și anume dacă, în general, Curtea poate interpreta o convenție specială la care statele membre sunt parte în vederea asigurării unei interpretări uniforme a normelor privind litispendența prevăzute de convenția menționată și de Regulamentul nr. 44/2001.

48. Dacă după continuarea analizei rezultă totuși că CMR nu conține dispoziții care să prevaleze în raport cu normele privind

recunoașterea și executarea hotărârilor prevăzute de regulament, acest al doilea aspect al întrebării preliminare ar avea caracter ipotetic. Într-adevăr, articolul 35 alineatul (3) din Regulamentul nr. 44/2001 nu ar permite în acest caz instanțelor olandeze să verifice competența instanței de origine. Prin urmare, nu ar mai fi necesar să se analizeze dacă această instanță a interpretat corect norma privind litispendența prevăzută la articolul 31 din CMR.

49. Numai prin interpretare se poate stabili dacă CMR conține dispoziții care prevalează în raport cu normele privind recunoașterea și executarea hotărârilor prevăzute de regulament. Curtea este, așadar, obligată să stabilească dacă această interpretare este de competența sa ori a instanțelor naționale. Soluția ar clarifica problema dacă CMR poate fi interpretată în mod direct de Curte sau dacă aceasta este competentă doar pentru a interpreta regulamentul în corelație cu CMR.

1. Convenții la care Uniunea este parte

50. Potrivit articolului 267 TFUE (fostul articol 234 CE), Curtea este competentă să interpreteze tratatele, actele adoptate de instituțiile, organele și alte oficii sau agenții ale Uniunii. Potrivit unei jurisprudențe constante, convențiile internaționale la care Uniunea însăși a aderat pe baza procedurii prevăzute la articolul 218 TFUE (fostul articol 300 CE) fac, de asemenea, parte integrantă din actele adoptate de instituții. Aceste convenții fac parte integrantă din ordinea juridică a Uniunii, în cadrul căreia Curtea este competentă să interpreteze dreptul prin hotărâri preliminare [21].

51. Uniunea în sine nu este totuși parte la CMR, ci doar statele membre, astfel încât competența Curții de a interpreta această convenție nu se poate întemeia în mod direct pe participarea Uniunii.

2. Analogie cu convențiile mixte?

52. CMR nu constituie o „convenție mixtă" care să fi fost încheiată atât de statele membre, cât și de Uniune în temeiul competenței partajate în ceea ce privește materiile reglementate. Totuși, instanța de trimitere dorește de asemenea să afle, făcând trimitere la

21 — A se vedea Hotărârea din 30 aprilie 1974, Haegeman (181/73, Rec., p. 449, punctele 2-6), Hotărârea din 30 septembrie 1987, Demirel (12/86, Rec., p. 3719, punctul 7), Hotărârea din 10 ianuarie 2006, IATA și ELFAA (C-344/04, Rec., 2006, p. I-403, punctul 36), Hotărârea din 3 iunie 2008, Intertanko (C-308/06, Rep., p. I-4057, punctul 53), și Hotărârea din 22 octombrie 2009, Bogiatzi (C-301/08, Rep., p. I-10185, punctul 23 și urm.).

Hotărârea Hermès [22] referitoare la interpretarea Acordului privind aspectele legate de comerț ale drepturilor de proprietate intelectuală (denumit în continuare Acordul TRIPS), dacă există o analogie cu competența de interpretare în materie de convenții mixte.

53. Convențiile mixte sunt de asemenea convenții ale Uniunii pe care Curtea de Justiție este competentă să le interpreteze cel puțin în limitele competenței Uniunii [23]. Totuși, cele două domenii de competență nu pot fi întotdeauna delimitate în mod simplu și clar. Din acest motiv, în jurisprudența referitoare la articolul 50 din Acordul TRIPS, Curtea s-a pronunțat în sensul că interpretarea acestei dispoziții privind condițiile de adoptare a măsurilor provizorii de protecție a drepturilor de proprietate intelectuală este de competența sa chiar și atunci când, într-un caz concret, dispoziția trebuie aplicată nu pentru a proteja o marcă comunitară, ci mai curând una națională [24]. Curtea și-a întemeiat motivarea precizând faptul că, indiferent de natura mărcii vizate, sunt aplicabile aceleași dispoziții naționale de transpunere a articolului 50 din Acordul TRIPS, astfel încât este preferabil să existe o interpretare uniformă [25].

54. Instanța de trimitere ridică problema dacă din această jurisprudența rezultă faptul că interpretarea normei privind litispendența prevăzută de CMR intră în competența Curții, deși aceasta nu este o convenție a Uniunii. Cu toate acestea, interpretarea uniformă a articolului 31 din CMR și a articolului 27 din Regulamentul nr. 44/2001 ar putea fi la fel de necesară.

55. În Hotărârea Hermès, Curtea a subliniat că, atunci când o dispoziție poate fi aplicată atât situațiilor care fac obiectul dreptului intern, cât și situațiilor care fac obiectul dreptului comunitar, există un interes comunitar clar pentru ca această dispoziție să fie interpretată în mod uniform în scopul evitării unor divergențe de interpretare viitoare, indiferent de condițiile în care aceasta trebuie să fie aplicată [26].

56. Ar fi abuziv să se concluzioneze că dreptul Uniunii impune interpretarea în mod uniform atât a normelor privind litispendența prevăzute de CMR, cât și a celor prevăzute de Regulamentul nr. 44/2001. Astfel, Acordul TRIPS este un acord la care Uniunea este parte și ale cărui dispoziții au fost transpuse în dreptul Uniunii, astfel încât interpretarea sa în acest context devine importantă.

22 — Hotărârea din 16 iunie 1998, Hermès (C-53/96, Rec., p. I-3603).

23 — A se vedea Hotărârile Haegeman (citată la nota de subsol 21, punctele 2-6), Demirel (citată la nota de subsol 21, punctul 7), Hermès (citată la nota de subsol 22, punctul 29), Hotărârea din 14 decembrie 2000, Dior și alții (C-300/98 și C-392/98, Rec., p. I-11307, punctul 33), și Hotărârea din 30 mai 2006, Comisia/Irlanda (C-459/03, Rec., p. I-4635, punctul 84).

24 — Hotărârile Hermès (citată la nota de subsol 22, punctul 32) și Dior și alții (citată la nota de subsol 23, punctul 47 și urm.).

25 — Hotărârile Hermès (citată la nota de subsol 22, punctul 32) și Dior și alții (citată la nota de subsol 23, punctul 47 și urm.).

26 — Hotărârea Hermès (citată la nota de subsol 22, punctul 32).

57. În schimb, CMR și Regulamentul nr. 44/2001 sunt instrumente juridice distincte care, potrivit articolului 71 din regulament, coexistă în mod autonom: regulamentul nu aduce atingere dispozițiilor din CMR în materie de competență judiciară. În consecință, spre deosebire de domeniul de aplicare al Acordului TRIPS sau al dreptului concurenței [27], în cadrul raportului în discuție dintre Regulamentul nr. 44/2001 și CMR nu există o suprapunere a dispozițiilor aplicabile situațiilor care fac obiectul dreptului Uniunii și dispozițiile care reglementează situații care nu fac obiectul acestuia. Prin urmare, Uniunea nu are un interes comparabil pentru o interpretare uniformă a dispozițiilor aplicabile care să poată justifica extinderea competenței Curții de interpretare a dispozițiilor prevăzute de CMR.

3. Interpretarea convențiilor la care Uniunea nu este parte

58. Acordurile la care numai statele membre sunt semnatare nu fac în mod normal parte din ordinea juridică a Uniunii și nu sunt obligatorii pentru aceasta [28]. În consecință, Curtea nu este, în principiu, nici obligată să le interpreteze [29]. Există totuși anumite împrejurări în care Curtea s-a declarat competentă să interpreteze convenții care nu au fost încheiate de Uniune (și nici de fosta Comunitate).

a) Competență de interpretare întemeiată pe continuitatea funcțională

59. Curtea s-a declarat totuși, în mod excepțional, competentă să interpreteze Acordul GATT (denumit în continuare „Acordul GATT din 1947”) în vigoare anterior aderării la OMC a fostei Comunități. Curtea a explicat că, deși Comunitatea însăși nu era semnatară a acestui acord, aceasta se subrogase în obligațiile pe care acordul le instituia în sarcina statelor membre. Statele membre au transferat Comunității competențele corespunzătoare în temeiul articolelor 111 și 113 din Tratatul CEE. În particular, în conformitate cu articolul 114 din Tratatul CEE în vigoare la acel moment, Comunitatea a încheiat de la acea dată „în numele Comunității” acordurile vamale și comerciale prevăzute în cadrul GATT [30].

27 — A se vedea cu privire la acest aspect Hotărârea din 14 decembrie 2006, Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio (C-217/05, Rec., p. I-11987, punctul 20), și Hotărârea din 11 decembrie 2007, Ente Tabacchi Italiani (C-280/06, Rep., p. I-10893, punctul 26).

28 — A se vedea în acest sens Hotărârea din 14 iulie 1994, Peralta (C-379/92, Rec., p. I-3453, punctul 16), și Hotărârea din 24 iunie 2008, Commune de Mesquer (C-188/07, Rep., p. I-4501, punctul 85), precum și punctul 84 din concluziile pe care le-am prezentat la 13 martie 2008 în această cauză.

29 — A se vedea Hotărârea din 27 noiembrie 1973, Vandeweghe (130/73, Rec., 1329, punctul 2), Hotărârea din 2 august 1993, Levy (C-158/91, Rec., p. I-4287, punctul 21), Hotărârile Peralta (citată la nota de subsol 27, punctul 16) și Bogiatzi (citată la nota de subsol 21, punctul 24).

30 — Hotărârea din 12 decembrie 1972, International Fruit Company (21-24/72, Rec., p. 1219, punctele 15-18). A se vedea cu privire la acest aspect și Hotărârile Peralta (citată la nota de subsol 27, punctul 16), Intertanko și alții (citată la nota de subsol 21, punctul 48), Commune de Mesquer (citată la nota de subsol 27, punctul 85) și Bogiatzi (citată la nota de subsol 21, punctul 25).

60. Articolul 81 alineatul (2) litera (a) TFUE (fostul articol 65 CE) conferă Uniunii competența de a adopta măsuri, în domeniul dreptului internațional de procedură civilă, care urmăresc să asigure recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, inclusiv a deciziilor extrajudiciare. În Avizul 1/03, Curtea a mai constatat că Uniunea a dobândit între timp și competența exclusivă de a încheia convenții internaționale în acest domeniu [31].

61. Totuși, CMR reglementează doar marginal probleme de procedură civilă. Principalele dispoziții se referă la contractul de transport de mărfuri pe șosele. Deși nu este exclus ca Uniunea să aibă o competență paralelă în acest domeniu, de exemplu în temeiul dispozițiilor referitoare la transporturi (articolele 90 și urm. TFUE) sau la apropierea legislațiilor (articolul 114 TFUE), nu rezultă în niciun fel că aceasta s-ar fi folosit deja de aceste puteri. Pentru acest simplu motiv, este exclus ca Uniunea să se fi subrogat în drepturile statelor membre în temeiul unei continuități funcționale în cadrul CMR [32].

62. Astfel cum am arătat deja pe larg în concluziile noastre prezentate în cauza Intertanko [33], este discutabil, indiferent de întinderea competențelor Uniunii, dacă existența unor competențe corelative este în sine suficientă pentru a accepta obligativitatea pentru Uniune a obligațiilor de drept internațional asumate de statele membre și o competență corelativă de interpretare pentru Curte. În această privință, GATT este un caz special, întrucât transferul de puteri de politică comercială a fost expres reglementat de Tratatul CEE în vigoare la acel moment. În plus, sistemul comerțului mondial bazat pe continuarea dezvoltării a determinat o necesitate particulară în ceea ce privește continuitatea funcțională.

63. Pe de altă parte, CMR este o convenție încheiată exclusiv de statele membre care prevede norme ce reglementează raporturile de drept civil. Aceasta nu se caracterizează printr-un obiectiv de dezvoltare precum Acordul GATT.

64. Mai mult, în ceea ce privește competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor, dispozițiile articolului 71 din Regulamentul nr. 44/2001 nu recunosc în principal faptul că Uniunea se substituie în acest fel statelor membre în calitate de parte la convenții în anumite domenii juridice. Această dispoziție precizează doar că legiuitorul Uniunii nu aduce atingere convențiilor încheiate de statele membre.

31 — Avizul 1/03 din 7 februarie 2006 (Rec., p. I-1145).

32 — A se vedea în acest sens Hotărârile Intertanko și alții (citată la nota de subsol 21, punctul 49) și Bogiatzi (citată la nota de subsol 21, punctul 33).

33 — Concluziile prezentate la 20 noiembrie 2007 în cauza Intertanko și alții (citată la nota de subsol 21, punctul 40 și următoarele).

b) Competența de interpretare a dreptului cutumiar internațional ancorat în dreptul convențional internațional

65. În plus, Curtea interpretează dispozițiile convențiilor internaționale la care Uniunea nu este parte în cazul în care acestea au caracter obligatoriu pentru Uniune ca reguli cutumiare de drept internațional public și pot fi, așadar, utilizate drept criteriu de validitate a actelor adoptate de instituțiile Uniunii [34]. Dispozițiile CMR nu au totuși un astfel de caracter.

c) Competența de interpretare întemeiată pe un transfer special de competențe

66. Curtea este de asemenea competentă să interpreteze o convenție internațională care are legătură cu obiectul tratatelor atunci când părțile semnatare ale convențiilor i-au acordat în mod expres o astfel de competență. Protocoalele anexate la Convenția de la Bruxelles și la Convenția europeană privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale sunt exemple elocvente în acest sens [35].

67. CMR nu prevede totuși un astfel de transfer explicit de competență în favoarea Curții. Dimpotrivă, articolul 47 din CMR prevede că orice litigiu privind interpretarea convenției va putea fi adus spre soluționare înaintea Curții Internaționale de Justiție. Este adevărat că această competență vizează doar litigiile dintre părțile contractante și nu exclude, așadar, competența instanțelor naționale de a interpreta CMR într-un caz individual sau, după caz, competența Curții de Justiție a Uniunii Europene.

d) Competența de interpretare întemeiată pe o trimitere

68. Potrivit jurisprudenței, Curtea poate interpreta dispozițiile individuale ale unor convenții internaționale în cazul în care normele prevăzute în dreptul Uniunii fac

34 — Hotărârea din 24 noiembrie 1992, Poulsen și Diva Navigation (C-286/90, Rec., p. I-6019, punctul 9 și urm.), Hotărârea din 16 iunie 1998, Racke (C-162/96, Rec., p. I-3655, punctul 45), și Hotărârea Intertanko (citată la nota de subsol 21, punctul 51).

35 — A se vedea Protocolul privind interpretarea de către Curtea de Justiție a Convenției din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială, semnat la Luxemburg la 3 iunie 1971 (JO 1975, L 204, p. 28), și Primul protocol privind interpretarea de către Curtea de Justiție a Comunităților Europene a Convenției privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale, deschisă spre semnare la Roma la 19 iunie 1980 (JO 1989, L 48, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 10, p. 170).

trimitere la aceste dispoziții [36] sau în cazul în care dreptul Uniunii a fost adoptat în scopul de a transpune în cadrul Uniunii dispoziții ale unor convenții internaționale [37].

69. Cu toate acestea, articolul 71 din Regulamentul nr. 44/69 nu poate fi asimilat cu astfel de dispoziții ale unei trimiteri. Deși articolul 71 se referă la convenții speciale încheiate de statele membre, totuși acest lucru nu are ca efect incorporarea lor în dreptul Uniunii. Articolul 71 mai curând limitează domeniul de aplicare al regulamentului pentru a face posibilă aplicarea în continuare a acestor convenții ca acte adoptate de statele membre.

70. În schimb, instanța de trimitere pare să aprecieze că aceste convenții menționate la articolul 71 ar fi incluse în regulament și face referire la un pasaj din Raportul Schlosser [38] potrivit căruia normele privind competența ale convențiilor speciale trebuie, în principiu, considerate norme privind competența ale Convenției de la Bruxelles.

71. Totuși, acest pasaj urmărește să clarifice faptul că orice competență instituită prin convenții speciale are aceeași valoare juridică precum cele instituite prin Convenția de la Bruxelles. O competență întemeiată pe o convenție specială nu trebuie să se opună recunoașterii și executării unei hotărâri pronunțate în alt stat membru, chiar și atunci când statul membru solicitat nu este parte la convenția specială [39].

72. Din pasajul sus-menționat din Raportul Schlosser nu rezultă totuși că toate normele prevăzute în convenții speciale sunt în mod automat incorporate în Regulamentul nr. 44/2001 și că ar deveni astfel parte a dreptului Uniunii. O astfel de soluție ar fi clar incompatibilă cu textul articolului 71, potrivit căruia regulamentul *nu aduce atingere* convențiilor speciale.

36 — A se vedea, de exemplu, trimiterile existente în Regulamentul (CE) nr. 40/94 al Consiliului din 20 decembrie 1993 privind marca comunitară (JO 1994, L 11, p. 1, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 146) la Convenția de la Paris pentru protecția proprietății industriale. Acesta este motivul pentru care Curtea a interpretat dispozițiile acesteia în Hotărârea din 11 martie 2003, Ansul (C-40/01, Rec., p. I-2439, punctul 32 și urm.). De asemenea, de exemplu, articolul 11 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 (JO L 338, p. 1) se referă la procedura privind cererea de înapoiere prevăzută de Conventia din 25 octombrie 1980 asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii.

37 — Hotărârea din 22 iunie 1989, Fediol/Comisia (70/87, Rec., p. 1781, punctul 19), și Hotărârea din 7 mai 1991, Nakajima/Consiliul (C-69/89, Rec., p. I-2069, punctul 31).

38 — Citată la nota de subsol 18, punctul 240.

39 — A se vedea, în schimb, excepția instituită prin articolul 57 alineatul (4) din Convenția de la Lugano privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială din 16 septembrie 1988 (JO 1988, L 319, p. 9), referitor la recunoașterea și executarea unei hotărâri pronunțate în temeiul unei dispoziții de competență aplicabile doar în statul de origine.

e) Concluzie intermediară

73. Se poate reține ca o concluzie intermediară faptul că CMR nu este o convenție de drept internațional care ar fi devenit parte integrantă a ordinii juridice a Uniunii Europene în sens larg. Acesta este motivul pentru care Curtea nu are competența de a interpreta în mod direct această convenție la care statele membre sunt parte.

4. Interpretarea articolului 71 din Regulamentul nr. 44/2001 în vederea aplicării normelor prevăzute de CMR

74. Părțile din proces sunt unanim de părere că, pentru a delimita domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 44/2001 și, respectiv, domeniul de aplicare al convențiilor speciale la care statele membre sunt parte, Curtea trebuie să aibă competența de a examina dispozițiile unor astfel de convenții.

75. Astfel, în Hotărârea Tatry [40], Curtea a examinat, în cadrul articolului 57 din Convenția de la Bruxelles, care a precedat articolul 71 din Regulamentul nr. 44/2001, dacă aplicarea Convenției internaționale pentru unificarea anumitor reguli asupra sechestrului asigurător de nave maritime ar fi blocată prin aplicarea normei privind litispendența prevăzute la articolul 21 din Convenția de la Bruxelles. Curtea nu a precizat totuși temeiul în care și-a declarat competența de a interpreta această convenție internațională la care statele membre sunt parte.

76. Pe fond, apreciem că soluția Curții este una corectă și împărtășim opinia părților din prezenta cauză potrivit căreia, în cadrul aplicării articolului 71 din Regulamentul nr. 44/2001, Curtea trebuie să fie în măsură să ia cunoștință de conținutul unei convenții a statelor membre referitoare la o materie specială. În caz contrar, aceasta nu ar putea determina domeniul de aplicare al regulamentului și nu ar putea asigura astfel aplicarea uniformă a dreptului Uniunii.

77. Totuși, nu este vorba de o interpretare originară a unei convenții internaționale a statelor membre, ci de o interpretare a articolului 71 din Regulamentul nr. 44/2001 în corelație cu dispozițiile din această convenție. Așadar, dispozițiile prevăzute de convenție constituie într-o anumită măsură cadrul de fapt și de drept al interpretării dreptului Uniunii.

78. În acest caz, Curtea se regăsește într-o situație similară celei din procedura întrebărilor preliminare care privește

40 — Citată la nota de subsol 12, punctul 27.

„compatibilitatea" unei dispoziții de drept național cu dreptul Uniunii. Într-o astfel de procedură, Curtea nu are competența de a se pronunța cu privire la conținutul dispozițiilor naționale într-un mod care ar obliga statul membru vizat și nici de a se pronunța în mod definitiv cu privire la aceste dispoziții pe baza criteriilor dreptului Uniunii. În această situație, Curtea interpretează dreptul comunitar în corelație cu o normă care are caracteristici similare dispozițiilor naționale în discuție.

79. Ceea ce la o primă privire pare a fi formalism pur are totuși la bază un motiv legal solid. Astfel, Curtea prezervă în fapt competența originară a instanțelor naționale din statele membre în ceea ce privește interpretarea dreptului național propriu, incluzând convențiile internaționale încheiate de statele membre. Instanța de trimitere are competența exclusivă de a analiza în mod definitiv dreptul național, în lumina interpretării furnizate de Curte, și de a refuza aplicarea sa dacă este incompatibil cu dreptul Uniunii.

80. Rezultă că, în ceea ce privește problema interpretării CMR, Curtea poate să ia efectiv cunoștință de conținutul acesteia în vederea interpretării articolului 71 din Regulamentul nr. 44/2001, dar interpretarea dispozițiilor relevante din CMR pe care Curtea se întemeiază nu este obligatorie pentru instanțele naționale. Acestea sunt totuși ținute să respecte interpretarea dată de Curte articolului 71 din regulament pe baza propriei perspective asupra normelor din CMR.

81. Această analiză a partajării sarcinilor între instanța de trimitere și Curte în cadrul aplicării articolului 71 din Regulamentul nr. 44/2001 își găsește expresia în jurisprudența Curții referitoare la articolul 351 TFUE (fostul articol 307 CE).

82. Această dispoziție reglementează de asemenea situația aplicării concomitente a obligațiilor prevăzute în convențiile statelor membre și a celor prevăzute de dreptul Uniunii. În Hotărârea Levy [41], Curtea a arătat că în cadrul unei cereri de pronunțare a unei hotărâri preliminare nu Curtea, ci instanța națională care a sesizat-o are sarcina de a constata obligațiile instituite de o convenție internațională anterioară în sarcina statului membru interesat și de a preciza limitele acestora astfel încât să poată stabili în ce măsură aceste obligații se opun aplicării actului juridic relevant adoptat de fosta Comunitate.

41 — Hotărârea Levy (citată la nota de subsol 28, punctul 21). În Hotărârea din 18 noiembrie 2003, Budějovický Budvar (C-216/01, Rec., p. I-13617), Curtea a făcut o expunere detaliată privind validitatea unei convenții bilaterale (punctul 148 și urm.), dar a lăsat instanței de trimitere posibilitatea de a trage concluziile finale asupra acestui aspect (punctul 163).

83. În jurisprudența consacrată articolului 351 TFUE, Curtea a menționat în plus obligația de a interpreta convențiile statelor membre în măsura posibilului în conformitate cu dreptul Uniunii [42]. Din acest motiv, ar trebui examinat dacă există o obligație corelativă de interpretare conformă în situația în care convențiile statelor membre și Regulamentul nr. 44/2001 sunt concomitent aplicabile, obligație comparabilă cu cea reglementată la articolul 71 din regulament. O astfel de analiză s-ar putea dovedi relevantă pentru a stabili dacă norma privind litispendența prevăzută la articolul 31 trebuie interpretată în conformitate cu articolul 27 din Regulamentul nr. 44/2001.

84. Dar, deși soluțiile în caz de conflict de norme oferite de articolul 351 TFUE, pe de o parte, și de articolul 71 din Regulamentul nr. 44/2001, pe de altă parte, sunt diferite, totuși acestea nu vin în susținerea existenței unei obligații de interpretare conformă în cadrul articolului 71 din regulament.

85. Mai întâi, trebuie subliniat că, potrivit unei jurisprudențe constante, articolul 351 TFUE nu se aplică relațiilor dintre statele membre [43]. Prin urmare, această dispoziție nu are vreo semnificație directă în prezenta cauză, în care normele prevăzute de CMR sunt invocate într-o procedură în care sunt implicate două state membre.

86. În orice caz, nici articolul 351 TFUE nu ar fi aplicabil pe fond. Această dispoziție se întemeiază pe premisa că statele membre trebuie să asigure aplicarea TUE și a TFUE eliminând, în limitele permise de lege, orice obligații de drept convențional internațional incompatibile cu tratatele printr-o adaptare a convenției în litigiu la exigențele tratatelor sau, dacă este necesar, printr-o denunțare a acesteia [44]. Obligația de interpretare conformă are, într-o anumită măsură, valențe negative în speță.

87. Cu toate acestea, un conflict dintre o obligație prevăzută de o convenție internațională a statelor membre – în speță, CMR – și o dispoziție a dreptului Uniunii – în speță, Regulamentul nr. 44/2001 –, astfel cum prevede articolul 351 TFUE, este în mod automat înlăturat prin delimitarea domeniului de aplicare al regulamentului la articolul 71. Prin această dispoziție, legiuitorul a menținut în mod deliberat coexistența dintre regulament și dispozițiile speciale din convenții, inclusiv în relațiile dintre statele membre, în scopul

42 — A se vedea Hotărârea Budějovický Budvar (citată la nota de subsol 40, punctul 169).

43 — Hotărârea din 4 iulie 2000, Comisia/Portugalia (C-84/98, Rec., p. I-5215, punctul 58).

44 — A se vedea în schimb articolele 59 și 60 din Regulamentul nr. 2201/2003 (citat la nota de subsol 35), care conferă acestui regulament, în relațiile dintre statele membre, caracter prioritar în raport cu instrumentele juridice internaționale.

de a conferi prioritate dispozițiilor speciale [45]. În consecință, nu este necesară adaptarea convențiilor sau interpretarea lor conformă pentru a se evita pe cât posibil orice neconformitate în raport cu dreptul Uniunii.

5. Concluzie cu privire la a doua întrebare preliminară

88. Rezultă din considerațiile precedente că trebuie să se răspundă la a doua întrebare preliminară în sensul că Curtea nu este competentă să interpreteze CMR. În schimb, acesteia îi revine obligația de a interpreta articolul 71 din Regulamentul nr. 44/2001 în vederea aplicării de către instanța națională a dispozițiilor prevăzute de CMR care aduc atingere domeniului de aplicare al regulamentului și, în acest context, de a lua cunoștință de conținutul dispozițiilor acestei convenții.

D — *Cu privire la a treia întrebare preliminară*

89. Prin intermediul celei de a treia întrebări, Hoge Raad solicită să se stabilească dacă normele referitoare la recunoașterea și executarea hotărârilor prevăzute la articolul 31 alineatele 3 și 4 din CMR nu sunt aplicabile exclusiv, astfel încât normele corelative prevăzute de Regulamentul nr. 44/2001 să poată fi aplicate în paralel. Această întrebare trebuie examinată împreună cu a patra întrebare, care abordează în concret problema verificării competenței instanței din statul de origine drept o posibilă condiție pentru executare în temeiul CMR.

90. A treia și a patra întrebare trebuie reformulate având în vedere răspunsul la a doua întrebare preliminară. În consecință, trebuie examinat dacă dispoziții precum articolul 31 alineatele 3 și 4 din CMR nu ar trebui să fie considerate drept norme exclusive care reglementează condiții de recunoaștere și de executare în sensul articolului 71 alineatul (2) litera (b) al doilea paragraf prima teză din Regulamentul nr. 44/2001, astfel încât dispozițiile corelative din regulament rămân aplicabile și exclud în special verificarea competenței instanței din statul de origine în cadrul unei proceduri de încuviințare a executării hotărârilor.

91. Potrivit articolului 31 alineatul 3 din CMR, dacă o hotărâre dată de un organ de jurisdicție al unei țări contractante a devenit executorie în această țară, ea devine de asemenea executorie în fiecare dintre celelalte țări contractante, imediat după îndeplinirea formalităților prevăzute în acest scop în țara

45 — A se vedea Hotărârea din 22 septembrie 1988, Deserbais (286/86, Rec., p. 4907, punctul 18), și Hotărârea Bogiatzi (citată la nota de subsol 21, punctul 19).

interesată. Articolul 31 alineatul 4 din CMR precizează de asemenea hotărârile definitive cărora li se aplică alineatul 3.

92. În plus, articolul 31 alineatul 3 a doua teză din CMR prevede o condiție negativă în sensul că formalitățile sus-menționate nu pot duce la o revizuire a cauzei („sachliche Nachprüfung"; „shall not permit the merits of the case to be re-opened").

93. Aceste dispoziții prevăzute de CMR nu par, așadar, să conțină norme exhaustive privind condițiile încuviințării executării silite, ci fac în acest sens trimitere la normele naționale în vigoare. Singura constrângere impusă instanței solicitate este de a nu revizui cauza. Întrucât CMR nu conține alte condiții similare, trebuie apreciat că referirea la „formalitățile" prevăzute în acest scop în statul solicitat vizează numai normele aplicabile în materie de recunoaștere și de executare a hotărârilor judiciare pronunțate în străinătate. Este vorba în special de procedura de încuviințare a executării unei hotărâri, inclusiv de examinarea condițiilor materiale de executare de care depinde soluționarea acestei proceduri, cum ar fi, de exemplu, compatibilitatea deciziei a cărei executare se solicită cu ordinea publică.

94. Contextul istoric al convenției nu face decât să susțină acest punct de vedere. La momentul semnării sale în 1956, în anumite state se proceda încă, în cadrul procedurii recunoașterii și executării hotărârilor, la revizuirea pe fond a hotărârilor pronunțate în străinătate. În acest context, referirea la „formalități" trebuie interpretată ca fiind o trimitere la natura pur „formală" a controlului („controlul condițiilor formale"), care excludea astfel revizuirea pe fond a hotărârilor interzisă în mod expres de articolul 31 alineatul 3 a doua teză din CMR [46]. Termenul „formalități" desemnează, așadar, toate condițiile de care depinde executarea în temeiul dreptului național, cu excepția revizuirii pe fond a hotărârii.

95. În consecință, trebuie să se prezume că norme precum cele sus-menționate din CMR nu reglementează în mod exclusiv condițiile de încuviințare a executării hotărârilor. Potrivit articolului 71 alineatul (2) litera (b) al doilea paragraf prima teză din Regulamentul nr. 44/2001, astfel de dispoziții nu împiedică aplicarea articolelor 38-52 din regulament în relațiile dintre statele membre.

96. În orice caz, în măsura în care dispozițiile articolului 31 din CMR se referă la condițiile privind încuviințarea executării hotărârilor, acestea nu vizează în mod specific transportul

46 — R. Loewe, Erläuterungen zum Übereinkommen vom 19. Mai 1956 über den Beförderungsvertrag im internationalen Straßengüterverkehr (CMR), *European Transport Law* 11 (1976), 503, 583; H. Jesser-Huß (citat la nota de subsol 7, articolul 31 din CMR, punctul 37).

mărfurilor pe șosele [47]. Acest fapt se opune soluției ca dispozițiile din CMR să prevaleze în raport cu dispozițiile regulamentului referitoare la recunoașterea și la executarea hotărârilor.

97. Rămâne să se examineze dacă dispoziții precum cele din CMR, prin derogare de la interdicția prevăzută la articolul 35 alineatul (3) din Regulamentul nr. 44/2001, fac din verificarea competenței instanței de origine o condiție pentru a încuviința executarea hotărârilor.

98. Acest lucru este parțial susținut de argumentul întemeiat pe raportul existent între alineatul 1 și alineatul 3 ale articolului 31 din CMR. Atunci când menționează un „litigiu prevăzut în [alineatul] 1", articolul 31 alineatul 3 impune implicit ca instanța solicitată să verifice și competența instanței din statul de origine, care este reglementată la alineatul 1 [48]. Această interpretare se întemeiază pe necesitatea de a proteja partea care pierde de normele privind încuviințarea executării hotărârilor prevăzute de CMR considerate a fi excesive [49].

99. Potrivit modului de redactare a articolul 31 alineatul 1 din CMR, este mai convingător totuși să se interpreteze expresia „litigiu prevăzut în [alineatul] 1" de la alineatul 3 al aceluiași articol ca fiind doar o referire la „litigiile decurgând din transporturile supuse prezentei convenții" despre care se face mențiune la alineatul 1 [50]. În plus, alineatul 1 reglementează doar problema competenței teritoriale, nu și pe cea a inadmisibilității unei acțiuni introduse ulterior, în caz de litispendență care își are reglementarea la alineatul 2.

100. Dispozițiile CMR nu prevăd, așadar, în mod obligatoriu verificarea competenței instanței de origine. Dacă dispozițiile naționale referitoare la recunoașterea și executarea hotărârilor prevăd o astfel de verificare, nici CMR nu i se opune.

101. În Uniunea Europeană, articolul 35 alineatul (3) din Regulamentul nr. 44/2001 exclude orice verificare a competenței. Întrucât nu există alte dispoziții aplicabile exclusiv în speță, articolul 71 alineatul (2) litera (b) din același regulament impune menținerea acestei norme care se întemeiază pe principiul *favor executionis*.

47 — A se vedea P. de Meij, *Samenloop EEX-Verordening met bijzondere verdragen*, Deventer, 2003, p. 251 și 287.

48 — A se vedea cu privire la acest aspect referirile existente în A. Messent, D. A. Glass, *Hill & Messent – CMR: Contracts for the International Carriage of Goods by Road*, ediția a treia, Londra, 2000, punctul 10.48 și nota 103.

49 — A se vedea prezentarea realizată de H. Jesser-Huß (citat la nota de subsol 7, articolul 31 din CMR, punctul 36 și notele 116 și 117).

50 — A se vedea în același sens concluziile lui H. Jesser-Huß (citat la nota de subsol 7, articolul 31 din CMR, punctul 36).

102. Din acest motiv, trebuie să se răspundă la a treia și la a patra întrebare preliminară în sensul că dispoziții precum articolul 31 alineatele 3 și 4 din CMR nu conțin norme exclusive care stabilesc condițiile de recunoaștere și de executare a hotărârilor în sensul articolului 71 alineatul (2) litera (b) al doilea paragraf prima teză din Regulamentul nr. 44/2001 și în special nu prevăd obligativitatea ca instanța solicitată să verifice competența instanței de origine, astfel încât dispozițiile prevăzute de Regulamentul nr. 44/2001 sunt cele aplicabile în această privință.

E — *Cu privire la a cincea întrebare preliminară*

103. Ținând seama de răspunsurile la primele întrebări, nu mai este necesar să se răspundă la a cincea și la a șasea întrebare, care au fost adresate doar cu titlu subsidiar.

V — Concluzie

104. Având în vedere considerațiile care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebările preliminare adresate de Hoge Raad după cum urmează:

„1) Articolul 71 alineatul (2) litera (b) al doilea paragraf din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială trebuie interpretat în sensul că dispozițiile din regulament referitoare la recunoașterea și executarea hotărârilor pronunțate de o instanță din alt stat membru nu prevalează în raport cu dispozițiile corelative dintr-o convenție specială la care sunt parte statul de origine și statul solicitat, în cazul în care dispozițiile corelative prevăd aplicarea exhaustivă și exclusivă a convenției de o manieră care împiedică aplicarea regulamentului.

2) Curtea nu este competentă să interpreteze Convenția referitoare la contractul de transport internațional de mărfuri pe șosele (CMR). În schimb, acesteia îi revine obligația de a interpreta articolul 71 din Regulamentul nr. 44/2001 în vederea aplicării de către instanța națională a dispozițiilor prevăzute de CMR care aduc atingere domeniului de aplicare al regulamentului și, în acest context, de a lua cunoștință de conținutul dispozițiilor acestei convenții.

3) Dispoziții precum articolul 31 alineatele 3 și 4 din CMR nu conțin norme exclusive care stabilesc condițiile de recunoaștere și de executare a hotărârilor în sensul articolului 71 alineatul (2) litera (b) al doilea paragraf prima teză din Regulamentul nr. 44/2001 și în special nu prevăd obligativitatea ca instanța solicitată să verifice competența instanței de origine, astfel încât dispozițiile prevăzute de Regulamentul nr. 44/2001 sunt cele aplicabile în această privință."